

L'actualitat d'Òmnium 60 anys després

«S'ha obert una nova fase d'acumulació de forces en el procés d'autodeterminació de Catalunya. Una fase la duració de la qual ningú no pot predir»

Quan, l'estiu-tardor del 2018, el company Joan Manuel Tresserras i jo vam escriure el llibre *Obertura Republicana* un dels objectius centrals del text era intentar interpretar el procés independentista català en un context temporal llarg. En un context més històric que periodístic. Pensàvem que calia fugir de l'extrema fugacitat de les percepcions de consistència fotogràfica construïdes a cop de Twitter, però també de l'extrema provisionalitat i caducitat d'algunes construccions periodístiques. Al cap i a la fi, l'acumulació d'informació no garanteix coneixement; sense perspectiva temporal i sense context interpretatiu, només és soroll, cacofonia.

I què hi veiem si apliquem aquesta perspectiva temporal llarga? En aquell text, i al nostre entendre, la dificultat d'entendre el conflicte entre Catalunya i els poders d'estat sense consignar l'extraordinària importància històrica dels quaranta anys de la dictadura franquista i la seva forta empremta en la definició del nacionalisme espanyol hegemònic. Vist des d'aquesta perspectiva, el republicanisme independentista que pren forma entre el 2010 i el 2017 també pot ser interpretat com la voluntat política de trencar de forma neta amb tot allò que representava i representa la versió més essencialista i uniformista del nacionalisme espanyol.

L'ocupació plena de Catalunya per les tropes franquistes l'hivern del 1939 va tenir una doble significació. Era la victòria del feixisme sobre la democràcia, però també representava l'aplicació d'un programa sistemàtic de liquidació de la llengua i la cultura catalanes. Calia acabar amb el malson de la diferència nacional catalana. D'una vegada. No era la primera vegada que s'intentava, però sí que era la primera vegada en la qual l'Estat disposava de tots els recursos institucionals, econòmics i culturals precisos: exèrcit i servei militar, control social eclesiàstic, sistema judicial, sistema escolar, cultura i comunicació de masses (cinema, ràdio, televisió...), etc. Aquesta doble dimensió també explica les especificitats de l'antifranquisme a Catalunya. En l'antifranquisme català veiem com s'entrecreuen les reivindicacions estrictament democràtiques (llibertats polítiques) amb les socials (obreres i populars) i les culturals (educació, creativitat, llengua, identitat).

Els primers vint anys, el programa de liquidació la diferència nacional executat per la dictadura va funcionar com una piconadora. Fou aplicat amb la mateixa força i determinació amb la qual es va reprimir tota forma de dissidència ideològica o política. Tot i això, en aquells anys a Catalunya ja es van expressar amb força algunes mostres de protesta popular: des de la vaga general dels tramvies del 1951, a l'afer Galinsoga i el boicot a *La Vanguardia* (juny de 1959-febrer de 1960). És, precisament, coincidint amb el desenllaç de l'afer Galinsoga que podem dir que comença una nova fase de la lluita de les llibertats democràtiques, socials i nacionals.

Coincidint amb el trànsit dels anys 50 als 60 es multipliquen els signes del canvi de cicle històric a Catalunya. L'any 1962, Edicions 62 arrencava el seu projecte editorial amb la publicació de *Nosaltres els valencians* de Joan Fuster. El mateix Raimon ja havia iniciat la seva carrera de cantant en català. Un any abans, també s'havia posat en marxa el moviment de la Nova Cançó amb l'aparició dels Setze Jutges. També s'havia fundat Òmnium Cultural. Tres anys més tard, el novembre del 1964 es constituïa la primera Comissió Obrera de Catalunya a l'Església de Sant Medir a Sants. La roda de les reivindicacions socials, culturals i nacionals començava a girar. Lentament al començament. El fet, però, és que cada cop era més visible el distanciament entre la societat catalana i la cultura oficial franquista.

Així, doncs, coincidint amb la fundació d'Òmnium Cultural, comença a prendre forma un procés d'apoderament social que encara no ha conclòs. Un procés en el qual, a grans trets, podem distingir tres fases d'una duració aproximada de vint anys. Una primera (entre el 1960 i el 1980), marcada per la lluita antifranquista i el protagonisme dels moviments socials democràtics, progressistes i catalanistes. Una segona (del 1980 al 2000), centrada en la recuperació de les institucions d'autogovern i la reconstrucció econòmica, cultural i política. I una tercera (del 2000 al 2017-20), en la que es fan evidents les limitacions d'una autonomia severament erosionada per una renovada ofensiva centralista, així com per l'obertura d'un procés de radicalitat democràtica explícitament republicà i independentista.

Certament, el republicanisme i independentista no va assolir els seus objectius la tardor del 2017. Tampoc l'Estat. No cal insistir aquí sobre la interpretació històrica i política del que s'esdevingué aquelles setmanes, aquells mesos. La conseqüència és que s'ha obert una nova fase d'acumulació de forces en el procés d'autodeterminació de Catalunya. Una fase la duració de la qual ningú no pot predir. Naturalment, tampoc el desenllaç. El que sí que es pot afirmar és que en aquesta nova fase serà imprescindible combinar les característiques més rellevants de les tres fases anteriors: protagonisme dels moviments cívics i socials, projecte de país, força institucional i radicalitat democràtica.

Precisament per això, allò que avui representa Òmnium Cultural és tant o més necessari i rellevant del que ja ho era ara fa seixanta anys. Som en temps de lluites compartides i de reforçament de la unitat civil de la societat catalana. Aquí rau la reforçada i renovada actualitat de l'ONG amb més penetració social d'Europa.